

Dosar nr. 3ra-1338/22 (2-21131658-01-3ra-28122022)

Instanța de fond: Judecătoria Chișinău, sediul Rîșcani, judecător – G. Cazacu

Instanța de apel: Curtea de Apel Chișinău, judecători – Gh. Mîra, G. Dașchevici, A. Bostan

DECIZIE

21 iunie 2023

mun. Chișinău

Curtea Supremă de Justiție

Completul de judecată, în componența:

Președinte, judecător

Judecători

Tamara Chișca-Doneva

Mariana Pitic

Ion Malanciuc

Oxana Parfeni

Aliona Miron

examinând recursul declarat de Ivașciuc Antonina,
în cauza civilă la acțiunea în contencios administrativ înaintată de Ivașciuc Antonina împotriva Casei Naționale de Asigurări Sociale cu privire la anularea răspunsului nr. I-1360/21 din 28 iulie 2020; obligarea recalculării și achitării pensiei pentru vechime în muncă, reieșind din salariul mediu lunar al procurorului în exercițiul funcției de adjunct al Procurorului-șef al Procuraturii raionului Edineț, calculată începând cu data de 01 decembrie 2018; obligarea achitării diferenței pensiei pentru vechimea în muncă începând cu data de 01 decembrie 2018, ținând cont de majorarea generală a salariului procurorului în funcție,

împotriva deciziei din 06 septembrie 2022 a Curții de Apel Chișinău, prin care a fost admisă cererea de apel depusă de Casa Națională de Asigurări Sociale, casată hotărârea din 24 ianuarie 2022 a Judecătoriei Chișinău, sediul Rîșcani, fiind pronunțată o decizie de respingere ca neîntemeiată a acțiunii,

c o n s t a ț ă:

La 06 septembrie 2021, Ivașciuc Antonina s-a adresat cu cerere de chemare în judecată în procedura contenciosului administrativ împotriva Casei Naționale de Asigurări Sociale, solicitând anularea răspunsului nr. I-1360/21 din 28 iulie 2020; obligarea recalculării și achitării pensiei pentru vechime în muncă, reieșind din salariul mediu lunar al procurorului în exercițiul funcției de adjunct al Procurorului-șef al Procuraturii raionului Edineț, calculată începând cu data de 01 decembrie 2018; obligarea achitării diferenței pensiei pentru vechimea în muncă începând cu

data de 01 decembrie 2018, ținând cont de majorarea generală a salariului procurorului în funcție.

În motivarea cererii a invocat faptul că, a activat în organele procuraturii începând cu data de 01 august 1982 până la 01 noiembrie 2013, ocupând funcțiile de ajutor al procurorului raionului Briceni, procuror-adjunct al raionului Briceni, procuror-adjunct al Județului Edineț, adjunct al procurorului raionului Edineț, având o vechime în muncă în funcția de procuror de peste 30 de ani.

La 10 august 2008, exercitând funcția de procuror, adjunct al procurorului raionului Edineț, în conformitate cu Legea nr. 118-XV din 14 februarie 2003 cu privire la Procuratură, în vigoare la acel moment, la atingerea vârstei de 50 ani, i-a fost stabilită pensia pentru vechime în muncă în mărime de 80% din salariul mediu lunar potrivit funcției deținute de procuror, adjunct al procurorului raionului Edineț, pe care o primea regulat, cu respectarea obligatorie a principiului recalculării pensiei la fiecare majorare a salariului lunar al procurorului în exercițiu.

Prin hotărârea din 17 mai 2018 a Judecătoriei Edineț, sediul Central, cuantumul pensiei pentru vechime în muncă i-a fost recalculat, ținând cont de majorarea salariului procurorului adjunct în exercițiu din cadrul procuraturii teritoriale, în baza art. 60 din Legea cu privire la Procuratură nr. 3 din 25 februarie 2016. Hotărârea din 17 mai 2018 nu a fost atacată de către Casa Națională de Asigurări Sociale, devenind irevocabilă la 18 iunie 2018. Prin urmare, instanța de fond a fost de acord cu argumentele și justificările aduse de către reclamantă privind recalcularea pensiei pentru vechime în muncă a procurorului de fiecare dată când crește salariul procurorului în exercițiu.

Reclamanta a menționat că, la 01 decembrie 2018, a intrat în vigoare Legea nr. 270 privind sistemul unitar de salarizare în sectorul bugetar, adoptată de Parlamentul Republicii Moldova la 23 noiembrie 2018. Conform acestei legi pensia reclamantei urma să fie recalculată reieșind din salariul adjunctului procurorului-șef al Procuraturii raionului Edineț.

A indicat că, Casa Națională de Asigurări Sociale, din motive necunoscute, nu a transferat la contul bancar de pensionar al reclamantei sursele financiare corespunzătoare din recalcularea pensiei, în conformitate cu prevederile Legii nr. 270 din 23 noiembrie 2018, or pensiile pentru vechime în muncă au fost recalculate pentru aproape toți pensionarii veterani al Procuraturii Republicii Moldova, în baza respectivei legi.

Din aceste considerente, la 28 mai 2021, reclamanta a adresat către Casa Națională de Asigurări Sociale o somație, care a fost recepționată de către pârâtă la 01 iunie 2021, prin care a solicitat să fie informată dacă a fost inițiat procesul de recalculare a pensiei de procuror pentru vechime în muncă începând cu 01 decembrie 2018. Totodată, a solicitat informația cu privire la motivele netransferării pe contul reclamantei a surselor financiare recalculate.

Potrivit reclamantei, Casa Națională de Asigurări Sociale, prin notificarea nr. I-1085/21 din 10 iunie 2021, a informat-o că, prin încheierea din 05 aprilie 2021 a Judecătoriei Chișinău, sediul Rîșcani, dosar nr. 3-3375-2020, cererea de chemare în judecată înaintată de Ivașciuc Antonia către Casa Națională de Asigurării Sociale privind anularea deciziei nr. I-2675/20 din 11 decembrie 2020, a fost declarată inadmisibilă.

Astfel, la 08 iulie 2021, reclamanta a înaintat cererea prealabilă în ordinea art. 164 din Codul administrativ către Casa Națională de Asigurări Sociale, aceasta fiind recepționată de către pârâtă la 14 iulie 2021. Prin cererea prealabilă reclamanta a solicitat emiterea actului administrativ individual favorabil, recalcularea și achitarea pensiei în legătură cu majorarea salariului procurorului în exercițiul funcției de adjunct al procurorului raional, potrivit Legii nr. 270 din 23 decembrie 2018 privind sistemul unitar de salarizare în sectorul bugetar, ținându-se cont de majorarea generală a salariului procurorului în exercițiu în funcție de adjunct al procurorului-șef al Procuraturii teritoriale.

Prin răspunsul nr. I-1360/21 din 28 iulie 2021 a Casei Naționale de Asigurări Sociale, reclamantei i s-a refuzat în admiterea cerințelor expuse în cererea prealabilă și i s-a comunicat despre faptul că, prin actul administrativ individual – decizia nr. I-2675/20 din 11 decembrie 2020, emis de Casa Națională de Asigurări Sociale, s-a respins ca neîntemeiată cererea privind recalcularea pensiei de procuror. Astfel, având în vedere că pe marginea solicitării reclamantei privind recalcularea pensiei de procuror, ținând cont de salariul mediu de procuror-șef al Procuraturii Edineț, stabilit prin Legea nr.270/2018, există deja un act administrativ individual valabil și necontestat în ordinea stabilită de lege, care, de altfel, a obținut puterea lucrului decis potrivit art. 140 din Codul administrativ, Casa Națională de Asigurării Sociale nu are temei pentru a examina repetat cerințele invocate în cererea prealabilă înregistrată la 14 iulie 2021.

Reclamanta nu este de acord cu răspunsul primit la cererea prealabilă, consideră actul administrativ individual emis ca fiind absolut neîntemeiat, bazat pe interpretarea causal-extinctivă a normelor de drept material și, respectiv, lipsit de suport juridic, iar pe cale de consecință, pasibil anulării cu restabilirea dreptului violat și obligarea autorității emitente să-i recalculeze pensia.

Respectiv, Casa Națională de Asigurări Sociale motivează refuzul său prin faptul existenței încheierii Judecătoreiei Chișinău, sediul Rîșcani din 05 aprilie 2021, dosarul nr. 3- 3375/2020, prin care cererea de chemare în judecată privind anularea deciziei nr. I-2675/20 din 11 decembrie 2020 a fost declarată de instanța ca inadmisibilă. Potrivit reclamantei, această motivare denotă că, Casa Națională de Asigurări Sociale a examinat superficial solicitările ei, fiind emis în acest sens un act absolut neîntemeiat, or instanța de contencios administrativ, examinând admisibilitatea cererii în contencios administrativ, în temeiul art. 207 alin. (1) lit. f), h) din Codul administrativ a declarat inadmisibilitatea acțiunii, explicându-i totodată că, declararea acțiunii ca inadmisibilă în baza temeiurilor specificate la art. 207 alin. (2) lit. f), h), nu exclude posibilitatea adresării repetate în judecată a aceluiași reclamant cu aceeași acțiune.

Astfel, instanța de contencios administrativ în încheierea sa din 05 aprilie 2021 a indicat că reclamanta a greșit, intitulând cererea din 24 noiembrie 2020 – “cerere prealabilă”, deoarece respectiva cerere este o petiție în sensul art. 9 din Codul administrativ, declarând inadmisibilitatea pentru nerespectarea procedurii prealabile.

Mai mult, Casa Națională de Asigurări Sociale, în răspunsul din 11 decembrie 2020 a confirmat că cererea depusă anterior nu este o cerere prealabilă, dar este o petiție, reafirmând astfel faptul că răspunsul Casei Naționale de Asigurării Sociale nu este un act administrativ individual, iar prin neatacarea încheierii instanței din 05

aprilie 2021, rezultă că este de acord cu argumentele instanței de judecată. Astfel, este neîntemeiată argumentarea oferită de Casa Națională de Asigurări Sociale precum că nu poate fi admisă cererea prealabilă depusă de reclamantă, înregistrată cu nr. I-1360/21 la 14 iulie 2021, deoarece există actul administrativ individual decizia nr. I-2675/20 din 11 decembrie 2020.

Prin urmare, reclamanta a susținut că actul administrativ individual defavorabil recepționat, nu este întemeiat legal și conține o interpretare arbitrară a legii, este un act lipsit de consistență juridică, fapt ce permite reclamantei de a face concluzii că pârâta nu a determinat corect raportul juridic în cauză, circumstanță importantă pentru soluționarea justă a litigiului.

Astfel, a reiterat că, odată cu înaintarea cererii prelabile la 08 iulie 2021, recepționată de Casa Națională de Asigurări Sociale la 14 iulie 2021, pârâta urma să emită un act administrativ individual favorabil, fapt care nu a avut loc, fiind încălcat dreptul constituțional al reclamantei. Consideră că, actul individual urma să fie motivat în baza Legii nr. 270 din 23 decembrie 2018, dat fiind faptul că în conformitate cu pct. 3 al Hotărârii Guvernului nr.101 din 30 ianuarie 2006 cu privire la pensiile unor categorii de bugetari, Casa Națională de Asigurări Sociale este acel organ care va efectua controlul veridicității stabilirii pensiilor și indemnizației lunare viagere, conform legislației în vigoare.

Potrivit art. 2 din Legea privind sistemul public de pensii nr. 156-XIV din 14 octombrie 1998, dreptul la pensie îl are persoana care îndeplinește condițiile prevăzute de prezenta lege. Dreptul la pensie este imprescriptibil. Dreptul la pensie nu poate fi cedat, total sau parțial.

Potrivit art. 73 alin. (8) al Legii nr. 294-XVI din 25 decembrie 2008 cu privire la Procuratură (în redacția până la 01 august 2011), procurorii pensionați beneficiază de recalcularea pensiei pentru vechime în muncă și a indemnizației viagere în cazul majorării generale a salariului procurorilor. Recalcularea pensiei pentru vechime în muncă se efectuează ținându-se cont de funcția deținută la data ieșirii la pensie. Recalcularea se efectuează din data de întâi a lunii în care a fost efectuată majorarea salariului procurorului în exercițiu, indiferent de faptul dacă pensionarul lucrează sau nu în organele Procuraturii.

Reclamanta a reținut că, la 23 noiembrie 2018, Parlamentul Republicii Moldova a adoptat Legea nr. 270 privind sistemul unitar de salarizare în sectorul bugetar, fiind abrogată la data intrării în vigoare a prezentei legi: Legea nr. 355/2005 cu privire la sistemul de salarizare în sectorul bugetar, Legea nr. 48/2012 privind sistemul de salarizare a funcționarilor publici, Legea nr. 328/2011 privind salarizarea judecătorilor și procurorilor.

Astfel, din momentul modificărilor operate în legislația națională, dreptul social la beneficierea pensiei pentru vechimea în muncă, inclusiv și recalcularea pensiei procurorului pe care o primește reclamanta, în dependență de majorarea salariului procurorului în exercițiu, stabilită licit prin lege, are valoare economică incontestabilă, este un drept fundamental și nimeni nu poate să o lipsească de acest drept. Prin urmare, Ivașciuc Antonina a susținut că, Casa Națională de Asigurări Sociale are obligația de a revizui pensia ei, iar reclamanta are dreptul exclusiv de a solicita executarea acestei obligații, or respingerea pretențiilor privind recalcularea și achitarea pensiei pentru vechime în muncă în dependență de majorarea salariului procurorului în exercițiu, ar încălca dreptul reclamantei de a avea un „bun”, în sensul

art. 1 din Primul Protocol adițional la Convenția Europeană pentru Apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților fundamentale, încălcarea dreptului constituțional prevăzut la art. 46 și 47 din Constituția Republicii Moldova.

Reieșind din cele expuse, reclamanta Ivașciuc Antonina a solicitat recunoașterea ca fiind neîntemeiat a răspunsului Casei Naționale de Asigurări Sociale al Republicii Moldova nr. I-1360/21 din 28 iulie 2020; obligarea Casei Naționale de Asigurări Sociale să recalculeze și să achite pensia pentru vechimea în muncă, reieșind din salariul mediu lunar al procurorului în exercițiul funcției de adjunct al procurorului-șef al Procuraturii raionului Edineț, calculată începând cu data de 01 decembrie 2018, conform Legii nr. 270 din 23 noiembrie 2018 privind sistemul unitar de salarizare în sectorul bugetar; obligarea Casei Naționale de Asigurări Sociale să achite diferența de pensie pentru vechimea în muncă neplătită, începând cu 01 decembrie 2018, ținându-se cont de majorarea generală a salariului procurorului în funcție.

Prin hotărârea din 24 ianuarie 2022 a Judecătoriei Chișinău, sediul Rîșcani, acțiunea reclamantei a fost admisă; s-a anulat răspunsul Casei Naționale de Asigurări Sociale nr. I-1360/21 din 28 iulie 2021 și s-a obligat Casa Națională de Asigurări Sociale de a recalcula și achita reclamantei Ivașciuc Antonina pensia pentru vechime în muncă, reieșind din salariul mediu lunar al procurorului în exercițiul funcției de adjunct al Procurorului-șef al Procuraturii raionului Edineț, începând cu data de 01 decembrie 2018, cu achitarea diferenței pensiei pentru vechimea în muncă începând cu data de 01 decembrie 2018, ținând cont de majorarea generală a salariului procurorului în funcție.

Prin decizia din 06 septembrie 2022 a Curții de Apel Chișinău, a fost admisă cererea de apel depusă de Casa Națională de Asigurări Sociale, casată hotărârea din 24 ianuarie 2022 a Judecătoriei Chișinău, sediul Rîșcani, fiind pronunțată o decizie de respingere ca neîntemeiată a acțiunii.

Pentru a decide astfel, instanța de apel a reținut prevederile art. 34 alin. (6) al Legii nr. 118 cu privire la Procuratură din 14 martie 2003 (abrogată prin Legea nr. 294-XVI din 25 decembrie 2008), potrivit căruia procurorii pensionați beneficiau de recalcularea pensiei, în dependență de majorarea salariului procurorului în exercițiu, începând cu luna următoare celei în care s-a majorat salariul, indiferent de faptul dacă pensionarul lucrează sau nu în organele Procuraturii.

Totodată, conform art. 73 alin. (8) din Legea nr. 294-XVI din 25 decembrie 2008 cu privire la Procuratură (abrogată din 01 august 2016 prin Legea nr. 3 din 25 februarie 2016), procurorii pensionați beneficiau de dreptul de recalculare a pensiei pentru vechime în muncă odată cu majorarea generală a salariului procurorilor în exercițiu.

Conform Legii nr. 37 din 07 martie 2013 pentru modificarea și completarea Legii nr. 355 din 23 decembrie 2003 „Cu privire la sistemul de salarizare în sistemul bugetar (în vigoare începând cu 05 aprilie 2013), salariul procurorului s-a majorat cu 35%, începând cu 01 ianuarie 2013.

În acord cu prevederile art XXIX din Legea nr.152 din 01 iulie 2016 pentru modificarea și completarea unor acte legislative, începând cu 01 august 2016, salariul de funcție al procurorului, se stabilește în raport cu salariul judecătorului, conform Legii nr. 328 din 23 decembrie 2013 privind salarizarea judecătorilor și procurorilor și Legii nr. 3 din 25 februarie 2016 cu privire la Procuratură, ținându-

se cont de nivelul procuraturii în care își desfășoară activitatea și de vechimea în muncă în funcția de procuror.

Conform art. 51 alin. (1) din Legea privind salarizarea judecătorilor și procurorilor nr. 328 din 23 decembrie 2013 (abrogată prin Legea nr. 270 din 23 noiembrie 2018, în vigoare din 01 decembrie 2018), salariul de funcție al procurorului se stabilește în raport cu salariul judecătorului, conform prezentei legi și Legii nr. 3 din 25 februarie 2016 cu privire la procuratură, ținându-se cont de nivelul procuraturii în care își desfășoară activitatea și de vechimea în muncă în funcția de procuror.

Raportând cadrul legal la circumstanțele faptice ale pricinii, instanța de apel a subliniat că, prin Legea cu privire la Procuratură nr.118-XV din 14 martie 2003 a fost abrogată Legea cu privire la Procuratură nr. 902 din 29 ianuarie 1992. Astfel, odată cu abrogarea Legii nr. 902 din 29 ianuarie 1992, reglementările legale ce țin de asigurarea cu pensie a procurorilor au fost transferate în noua lege cu privire la Procuratură nr.118-XV din 14 martie 2003.

În așa mod, art. 34 alin. (6) al Legii nr. 118 din 14 martie 2003, prevedea că: „Procurorii pensionați beneficiază de recalcularea pensiei, în dependență de majorarea salariului procurorului în exercițiu, începând cu luna următoare celei în care s-a majorat salariul, indiferent de faptul dacă pensionarul lucrează sau nu în organele Procuraturii”.

Ulterior, prin Legea cu privire la Procuratură nr. 294-XVI din 25 decembrie 2008 a fost abrogată Legea cu privire la Procuratură nr. 118-XV din 14 martie 2003. Ca și în cazul precedent, reglementările legale ce țin de asigurarea cu pensie a procurorilor au fost transferate în noua lege cu privire la Procuratură.

Potrivit art. 73 alin. (8) al Legii nr. 294 din 25 decembrie 2008, era indicat că: „Procurorii pensionați beneficiază de recalcularea pensiei pentru vechime în muncă și a indemnizației viagere în cazul majorării generale a salariului procurorilor. Recalcularea pensiei pentru vechime în muncă se efectuează ținându-se cont de funcția deținută la data ieșirii la pensie. Recalcularea se efectuează din data de întâi a lunii în care a fost efectuată majorarea salariului procurorului în exercițiu, indiferent de faptul dacă pensionarul lucrează sau nu în organele Procuraturii”.

Prin art. VIII al Legii nr. 56 din 09 iunie 2011 pentru modificarea și completarea unor acte legislative, alineatele (3), (4), (5), (6), (7), (8), (9) și (10) ale art. 73 din Legea nr. 294 din 25 decembrie 2008, au fost abrogate.

Astfel, noua redacție a art. 73 din Legea nr. 294 din 25 decembrie 2008, în vigoare de la 01 iulie 2011, prevede că: „procurorii, cu excepția procurorilor militari, au dreptul la pensie conform Legii nr. 156 din 14 octombrie 1998 privind pensiile de asigurări sociale de stat”.

În așa mod, începând cu 01 iulie 2011, drepturile de pensionare a procurorilor sunt reglementate de prevederile art. 462 din Legea nr. 156 din 14 octombrie 1998 privind pensiile de asigurări sociale de stat.

Instanța de apel a reținut că, din conținutul art. 46 din Legea nr. 156 din 14 octombrie 1998, nu rezultă faptul că pensiile procurorilor și indemnizațiile viagere se recalculează în cazul majorării generale a salariului procurorilor și niciun alt act legislativ nu prevede acest fapt.

Astfel, începând cu data de 01 iulie 2011, pensia procurorilor nu se mai recalculează, dar se indexează anual la 01 aprilie conform art. 13 din Legea nr. 156 din 14 octombrie 1998.

În lumina celor expuse, Curtea de Apel Chișinău a conchis că nu pot fi reținute argumentele instanței de fond precum că prin refuzul autorității publice pârâte de recalculare a pensiei reclamantei, aceasta a fost lipsită de un drept garantat de lege, deoarece prin instituirea de către legislator a unor noi prevederi de asigurare socială, dreptul procurorilor la asigurare socială este garantat și în continuare, fiind instituită doar o nouă modalitate de ajustare a acestuia.

Mai mult, instanța de apel a atras atenția asupra faptului că, Legea nr. 56 din 09 iunie 2011 privind modificarea și completarea unor acte legislative, prin care au fost abrogate prevederile art. 73 din Legea nr. 294 din 25 decembrie 2008 cu privire la procuratură, ce prevedea recalcularea pensiilor și indemnizațiilor viagere ale procurorilor, a fost obiectul examinării sub aspectul constituționalității acesteia.

Astfel, prin hotărârea Curții Constituționale nr. 27 din 20 noiembrie 2011 „Privind controlul constituționalității unor legi de modificare a condițiilor de asigurare cu pensii și alte plăți sociale pentru unele categorii de salariați”, Curtea Constituțională a recunoscut ca fiind constituționale prevederile Legii nr. 56 din 09 iunie 2011, care prevăd condițiile noi privind asigurarea socială a procurorilor în exercițiu cât și a celor în demisie.

În așa mod, Curtea de Apel Chișinău a apreciat critic argumentul intimatului cu privire la faptul că procurorii pensionați au fost prejudiciați prin faptul că nu li se mai recalculează pensia în dependență de majorarea salariului procurorului în exercițiu, or statul nu are dreptul să micșoreze cuantumul pensiei stabilite printr-o lege anterioară. Totodată, instanța de apel a învederat că prin modificările operate la lege, declarate constituționale, statul nu a diminuat cuantumul pensiei procurorilor pensionați, ci a abrogat prevederea cu privire la recalcularea pe viitor, a cuantumul pensiei stabilit și achitat procurorilor pensionați până la abrogarea prevederilor cu privire la recalculare, nefiind atins sau micșorat în nici un fel.

La 14 septembrie 2022, Ivașciuc Antonina a depus recurs nemotivat împotriva deciziei din 06 septembrie 2022 a Curții de Apel Chișinău. Ulterior, la 16 decembrie 2022, recurenta a depus recurs motivat, solicitând admiterea cererii de recurs, casarea deciziei instanței de apel, cu menținerea hotărârii primei instanțe.

În motivarea cererii de recurs s-a invocat că instanța de apel a încălcat dreptul recurteii la un proces echitabil și nu a ținut cont de practica judiciară existentă pe cauze similare, examinate anterior. Totodată s-a indicat faptul că instanța de apel a aplicat eronat normele de drept material, nu a constatat și elucidat pe deplin circumstanțele importante pentru soluționarea pricinii, a apreciat arbitrar probele prezentate de către participanții la proces, iar concluziile instanței sunt în contradicție cu circumstanțele pricinii.

Recurenta este de părere că întrunește condițiile de pensionare prevăzute în toate aliniatele art. 73 din Legea cu privire la procuratură nr. 294 din 25 decembrie 2008, iar Legea nr. 56 din 09 iunie 2011 nu influențează condițiile de pensionare.

Mai cu seamă, a specificat că prin Hotărârea Curții Constituționale nr. 27 din 20 decembrie 2011, a fost menționat faptul că Legea pentru modificarea și completarea unor acte legislative nr. 56 din 09 iunie 2011 este aplicabilă pentru procurorii care vor fi pensionați după intrarea în vigoare a acestei Legi.

Suplimentar a indicat că dreptul la pensie și recalcularea ei este oferit de art.73 alin. (1), (3)-(8) din Legea cu privire la procuratură nr. 294 din 25 decembrie 2008. Or, potrivit Hotărârii Curții Constituționale nr. 27 din 20 decembrie 2011 privind controlul constituționalității unor legi de modificare a condițiilor de asigurare cu pensii și alte plăți sociale pentru unele categorii de pensionari, cuantumul pensiei, stabilite printr-o lege anterioară, nu poate fi micșorat, iar plata pensiei fixate, nu poate fi suspendată prin act normativ adoptat ulterior.

La 04 ianuarie 2023, Curtea Supremă de Justiție a expediat copia cererii de recurs Casei Naționale de Asigurări Sociale, cu toate acestea, intimata nu a făcut uz de dreptul său de a depune referință asupra recursului.

În conformitate cu art. 244 alin. (1) din Codul administrativ, hotărârile curții de apel ca instanța de fond, precum și deciziile instanței de apel pot fi contestate cu recurs.

În conformitate cu art. 245 alin. (1) și (2) din Codul administrativ, recursul se depune la instanța de apel în termen de 30 de zile de la notificarea deciziei instanței de apel, dacă legea nu stabilește un termen mai mic. Motivarea recursului se prezintă Curții Supreme de Justiție în termen de 30 de zile de la notificarea deciziei instanței de apel. Dacă se depune împreună cu cererea de recurs, motivarea recursului se depune la instanța de apel.

Astfel, instanța de recurs constată că decizia Curții de Apel Chișinău a fost pronunțată la 06 septembrie 2022, dispozitivul fiind notificat recurentei la 11 octombrie 2022 (f.d. 161), iar decizia motivată – la 22 noiembrie 2022 (f.d. 163).

Astfel, depunerea recursului nemotivat la 14 septembrie 2022 (165), cât și motivarea acestuia prezentată la 16 decembrie 2022 prin poșta electronică și prin depunerea la oficiul poștal (f.d. 179-183, 198), sunt în termen.

Prin încheierea din 07 iunie 2023 a Curții Supreme de Justiție, recursul depus de Ivașciuc Antonina împotriva deciziei din 06 septembrie 2022 a Curții de Apel Chișinău, a fost numit pentru examinare în complet din cinci judecători.

În conformitate cu art. 247 din Codul administrativ, Curtea Supremă de Justiție examinează și soluționează recursul fără ședință de judecată. Dacă consideră necesar, Curtea Supremă de Justiție poate decide citarea participanților la proces.

În speță, Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție nu a considerat oportun de a cita participanții la proces pentru a se pronunța cu privire la problemele invocate în recurs și referință, deoarece criticile recurentului și intimatului au fost expuse cu suficientă claritate.

Studiind materialele dosarului, Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție consideră recursul întemeiat, urmând a fi admis, cu casarea integrală a deciziei instanței de apel și menținerea în vigoare a hotărârii primei instanțe, din considerentele ce urmează.

În conformitate cu art. 248 alin. (1) lit. c) din Cod administrativ, examinând recursul, Curtea Supremă de Justiție adoptă una din următoarele decizii: casează integral decizia instanței de apel și emite o nouă decizie.

Potrivit art. 21 alin. (1) din Codul administrativ, autoritățile publice și instanțele de judecată competente trebuie să acționeze în conformitate cu legea și alte acte normative.

În corespundere cu art. 22 alin. (1) din Codul administrativ, autoritățile publice și instanțele de judecată competente cercetează starea de fapt din oficiu. Acestea

stabilesc felul și volumul cercetărilor și nu sunt legate nici de expunerile participanților, nici de cererile lor de reclamare a probelor.

Prin prisma prevederilor art. 194 alin. (2) din Codul administrativ, în procedura de examinare a cererilor de recurs, hotărârile și deciziile contestate se examinează din oficiu în privința existenței greșelilor procedurale și aplicării corecte a dreptului material.

La fel, aplicabile sunt și prevederile art. 244 alin. (2) coroborate cu art. 231 alin. (2) din Codul administrativ, conform cărora pentru procedura de recurs se aplică corespunzător prevederile cap. III din cartea a treia, dacă din prevederile prezentului capitol nu rezultă altceva. Pentru procedura în apel se aplică corespunzător prevederile cap. II din cartea a treia, dacă din prevederile prezentului capitol nu rezultă altceva.

În sensul art. 219 alin. (1) din Codul administrativ, instanța de judecată este obligată să cerceteze starea de fapt din oficiu în baza tuturor probelor legal admisibile, nefiind legată nici de declarațiile făcute, nici de cererile de solicitare a probelor înaintate de participanți.

Prin prisma alin. (2) și (3) din același articol, instanța de judecată depune eforturi pentru înlăturarea greșelilor de formă, explicarea cererilor neclare, depunerea corectă a cererilor, completarea datelor incomplete și pentru depunerea tuturor declarațiilor necesare constatării și aprecierii stării de fapt. Instanța de judecată indică asupra aspectelor de fapt și de drept ale litigiului care nu au fost discutate de participanții la proces. Instanța de judecată nu are dreptul să depășească limitele pretențiilor din acțiune, însă, totodată, nu este legată de textul cererilor formulate de participanții la proces.

Din cumulul probatoriu administrat speței, rezultă că prin hotărârea Judecătoriei Edineț, sediul Central din 17 mai 2018 s-a admis cererea de chemare în judecată înaintată de Ivașciuc Antonina către Casa Națională de Asigurări Sociale privind anularea actului administrativ, obligarea recalculării și achitării pensiei pentru vechime în muncă. S-a considerat, răspunsul nr. 1-282/18 din 01.03.2018, emis de Casa Națională de Asigurări Sociale ca neîntemeiat, s-a obligat Casa Națională de Asigurări Sociale să-i achite lui Ivașciuc Antonina pensia pentru vechime în muncă reieșind din salariu mediu lunar achitat adjunctului Procurorului-șef al Procuraturii Teritoriale, s-a obligat Casa Națională de Asigurări Sociale să-i recalculeze și să-i achite lui Ivașciuc Antonina pensia pentru vechime în muncă ținând cont de majorarea salariului procurorului începând cu data de 05 aprilie 2013, după creșterea salariului cu 35 % și începând cu data de 01 august 2016, potrivit art. 60 din Legea cu privire la Procuratură nr. 3 din 25 februarie 2016, în vigoare de la data de 01 august 2016 (f.d. 23).

La 24 noiembrie 2020, Ivașciuc Antonina s-a adresat cu cerere prealabilă către Casa Națională de Asigurări Sociale, prin care a solicitat recalcularea pensiei de procuror ținând cont de salariul mediu de procuror-șef al Procuraturii Edineț, stabilit prin Legea nr. 270/2018 privind sistemul unitar de salarizare în sectorul bugetar, începând cu data de 01 decembrie 2018 (f.d. 34-34 verso).

Prin răspunsul Casei Naționale de Asigurării Sociale nr. I-2675/20 din 11 decembrie 2020, recurenta a fost informată că cererea acesteia nu are teme de a fi examinată în procedură prealabilă conform prevederilor art. 167 din Codul administrativ. Totodată, Casa Națională de Asigurări Sociale s-a expus asupra

pretențiilor recurente privind recalcularea pensiei de procuror, acestea fiind respinse ca fiind neîntemeiate (f.d. 35-35 verso).

Nefiind de acord, recurenta a contestat în judecată răspunsul nr. 1-2675/20 din 11 decembrie 2020 emis de Casa Națională de Asigurări Sociale.

Prin încheierea din 05 aprilie 2021 a Judecătoria Chișinău, sediul Rîșcani, s-a declarat inadmisibilă acțiunea reclamantei Ivașciuc Antonina împotriva Casei Naționale de Asigurări Sociale privind contestarea răspunsului Casei Naționale de Asigurări Sociale al Republicii Moldova nr. I-2675 din 11 decembrie 2020 privind recalcularea pensiei de procuror în privința lui Ivașciuc Antonina cu anularea acestuia, obligarea să recalculeze pensia adjunctului procurorului-șef al Procuraturii raionului Edineț, calculată începând cu data de 01 decembrie 2018, conform Legii nr. 270 din 23 noiembrie 2018 privind sistemul unitar de salarizare în sectorul bugetar; obligarea să achite diferența de pensie pentru vechimea în muncă neplătită, s-a explicat reclamantei că, declararea acțiunii ca inadmisibilă în baza temeiurilor specificate la art. 207 alin. (2) lit. f) - h) nu exclude posibilitatea adresării repetate în judecată a aceluiași reclamant cu aceeași acțiune (f.d. 18-20).

La 28 mai 2021, Ivașciuc Antonina s-a adresat către Casa Națională de Asigurări Sociale cu cerere prin care a solicitat să fie informată dacă a fost inițiat procesul de recalculare a pensiei de procuror pentru vechimea în muncă, începând cu 01 decembrie 2018 și care este motivul că până în prezent n-au fost transferate pe cont sursele financiare recalculate (f.d. 8).

Prin scrisoarea Casei Naționale de Asigurări Sociale nr. I-1085/21 din 10 iunie 2021, reclamantei i s-a comunicat că, având în vedere că pe marginea recalculării pensiei de procuror conform salariului mediu de procuror-șef al Procuraturii Edineț, stabilit prin Legea nr. 270/2018, există un act administrativ în vigoare al Casei Naționale de Asigurări Sociale, și anume decizia nr. 1-2675/20 din 11 decembrie 2020, prin care s-au respins solicitările, temei pentru a supune examinării repetate a problemei abordate, nu există. Totodată, actul administrativ menționat a obținut puterea lucrului decis potrivit art. 140 din Codul administrativ, respectiv, nu mai poate fi contestat nici pe cale prealabilă, nici prin acțiune în instanța de judecată competentă. Complementar, reclamantei i s-a evidențiat că temei pentru reluarea procedurii potrivit art. 170 alin. (1) lit. a), b) și c) al Codului administrativ, nu există (f.d. 10).

La 08 iulie 2021, recurenta s-a adresat către Casa Națională de Asigurări Sociale cu cerere prealabilă, prin care a solicitat emiterea actului administrativ individual favorabil și recalcularea/achitarea pensiei în legătură cu majorarea salariului procurorului în exercițiul funcției potrivit Legii nr. 270/2018 privind sistemul unitar de salarizare în sectorul bugetar (f.d. 13-15).

Astfel, prin răspunsul Casei Naționale de Asigurări Sociale nr. 1-1360/21 din 28 iulie 2021, recurente i s-a reiterat faptul că pe marginea pretenției recalculării pensiei de procuror conform salariului stabilit prin Legea nr. 270/2018, există un act administrativ în vigoare al Casei Naționale de Asigurări Sociale - decizia nr. 1-2675/20 din 11 decembrie 2020, prin care s-au respins solicitările. Astfel, prin prisma art. 140 și art. 170 alin. (1) lit. a), b) și c) ale Codului administrativ, nu există temei pentru a examina repetat pretențiile înaintate (f.d. 10).

Fiind investită cu judecarea cauzei, Judecătoria Chișinău, sediul Rîșcani, prin hotărârea din 24 ianuarie 2022, a admis acțiunea reclamantei; a anulat răspunsul

Casei Naționale de Asigurări Sociale nr. I-1360/21 din 28 iulie 2021 și a obligat Casa Națională de Asigurări Sociale de a recalcula și achita reclamantei Ivașciuc Antonina pensia pentru vechime în muncă, reieșind din salariul mediu lunar al procurorului în exercițiul funcției de adjunct al Procurorului-șef al Procuraturii raionului Edineț, începând cu data de 01 decembrie 2018, cu achitarea diferenței pensiei pentru vechimea în muncă începând cu data de 01 decembrie 2018, ținând cont de majorarea generală a salariului procurorului în funcție.

Prin decizia din 06 septembrie 2022 a Curții de Apel Chișinău, a fost admisă cererea de apel depusă de Casa Națională de Asigurări Sociale, casată hotărârea din 24 ianuarie 2022 a Judecătoriei Chișinău, sediul Rîșcani, fiind pronunțată o decizie de respingere ca neîntemeiată a acțiunii.

Verificând legalitatea deciziei contestate, Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție, constată, însă, că instanța de apel la adoptarea deciziei a interpretat eronat legea, pe când prima instanță, justificat, pronunțându-se asupra aspectelor importante, având în susținere cadrul legal aplicabil în speță, a ajuns la concluzia temeiniciei acțiunii înaintate de Ivașciuc Antonina.

Astfel fiind, după cum se constată în speță, potrivit dosarului de pensionare rezultă că Ivașciuc Antonina este beneficiară de pensie pentru vechime în muncă ca procuror începând cu data de 09 august 2008, fiindu-i calculată pensia în proporție de 80% față de salariul funcției de procuror, și constituia suma de XXXXX lei lunar la data stabilirii. Totodată, Completul de judecată reține că pensia recurentei a fost recalculată de câteva ori, ultima fiind la 01 octombrie 2018, cu stabilirea cuantumului pensiei în sumă de XXXXX lei (f.d. 45-51).

Conform art. 73 alin. (1) și (8) al Legii cu privire la procuratură nr. 294-XVI din 25 decembrie 2008 (în vigoare până la 01 august 2016), persoana care a atins vârsta de 50 de ani și are o vechime totală în muncă de cel puțin 20 de ani, dintre care cel puțin 12 ani și 6 luni în funcția de procuror sau de judecător, are dreptul la pensie pentru vechime în muncă în proporție de 55% față de salariul mediu al procurorului în exercițiu în funcția respectivă, iar pentru fiecare an complet de muncă peste vechimea de 20 de ani, are dreptul la un adaos de 3%, dar nu mai mult de 80%. Salariul mediu se determină la momentul stabilirii pensiei, luându-se în considerare ultima funcție deținută de procuror. Procurorii pensionați beneficiază de recalcularea pensiei pentru vechime în muncă și a indemnizației viagere în cazul majorării generale a salariului procurorilor. Recalcularea pensiei pentru vechime în muncă se efectuează ținându-se cont de funcția deținută la data ieșirii la pensie. Recalcularea se efectuează din data de întâi a lunii în care a fost efectuată majorarea salariului procurorului în exercițiu, indiferent de faptul dacă pensionarul lucrează sau nu în organele procuraturii.

În condițiile Legii pentru modificarea și completarea Legii nr. 355-XVI din 23 decembrie 2005 cu privire la sistemul de salarizare în sectorul bugetar nr. 37 din 07 martie 2013, salariului procurorului s-a majorat cu 35%, care se recalculează începând cu 01 ianuarie 2013, iar conform art. XXIX din Legea nr. 152 din 01 iulie 2016 pentru modificarea și completarea unor acte legislative, începând cu 01 august 2016 salariul de funcție al procurorului se stabilește în raport cu salariul judecătorului, conform Legii nr. 328 din 23 decembrie 2013 privind salarizarea judecătorilor și procurorilor (în vigoare până la 01 decembrie 2018), precum și a Legii nr. 3 din 25 februarie 2016 cu privire la procuratură, în funcție de nivelul

procuraturii în care își desfășoară activitatea și de vechimea în muncă în funcția de procuror.

La caz, începând cu 01 iulie 2011, odată cu intrarea în vigoare a Legii nr. 56 din 09 iunie 2011 pentru modificarea și completarea unor acte legislative, au fost abrogate alin. (3)-(10) ale art. 73 din Legea nr. 294 din 25 decembrie 2008 cu privire la procuratură, și prin urmare, legea nu mai prevede o asemenea posibilitate de recalculare a pensiei.

Conform art. 140 din Constituția Republicii Moldova, legile și alte acte normative sau unele părți ale acestora devin nule, din momentul adoptării hotărârii corespunzătoare a Curții Constituționale. Hotărârile Curții Constituționale sunt definitive și nu pot fi atacate.

În temeiul art. 28 alin. (1) și (2) din Legea nr. 317-XIII din 13 decembrie 1994 cu privire la Curtea Constituțională, actele Curții Constituționale sunt acte oficiale și executorii, pe întreg teritoriul țării, pentru toate autoritățile publice și pentru toate persoanele juridice și fizice. Actele normative sau unele părți ale acestora declarate neconstituționale devin nule și nu se aplică din momentul adoptării hotărârii respective a Curții Constituționale.

Sub acest aspect, instanța de recurs menționează că prin Hotărârea nr. 27 din 20 decembrie 2011 a Curții Constituționale privind controlul constituționalității unor legi de modificare a condițiilor de asigurare cu pensii și alte plăți sociale pentru unele categorii de salariați, au fost declarate neconstituționale articolul II și punctele 7 și 9 ale articolului III din Legea nr. 56 din 09 iunie 2011 „Pentru modificarea și completarea unor acte legislative” în partea referitoare la art. 461 al Legii nr. 156-XIV din 14 octombrie 1998 „Privind pensiile de asigurări sociale de stat”. În pct. 77-80 din aceeași Hotărâre, Curtea Constituțională a menționat că la aprecierea corespunderii prevederilor legale contestate cu garanțiile dreptului de proprietate statuate de articolul 46 din Constituție, se va ține cont de prevederile articolului 4 din Constituție, de prevederile Convenției Europene și jurisprudența Curții Europene. În această privință, Curtea Constituțională a reiterat că drepturile care decurg din sistemele de protecție socială, deși nu sunt menționate expres în Convenția Europeană, intră totuși în domeniul său de aplicare, protecția socială fiind percepută în accepțiunea sa largă, cuprinzând asistența socială și cea medicală.

În cauza *Stec și alții versus Marea Britanie* (decizia de admisibilitate din 6 iulie 2005), Marea Cameră a Curții Europene a Drepturilor Omului a statuat cu valoare de principiu, că atunci când un Stat Parte pune în aplicare o legislație care prevede plata automată a unei prestații sociale - indiferent dacă acordarea acestei prestații depinde sau nu de plata prealabilă a contribuțiilor - această legislație trebuie să fie considerată ca generând un interes patrimonial ce ține de domeniul de aplicare al articolului 1 din Protocolul nr. 1 pentru persoanele care îndeplinesc cerințele sale.

În lumina jurisprudenței Curții Europene, articolul 1 din Protocolul nr. 1 la Convenția Europeană se aplică fără a fi nevoie să se bazeze exclusiv pe relația între alocarea prestațiilor sociale și obligația de a plăti impozite sau alte contribuții.

Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție mai reține că, din hotărârea Curții Constituționale nr. 27 din 20 decembrie 2011, rezultă că un drept social poate fi obiectul protecției constituționale garantate de art. 46 și, respectiv, art. 1 din Protocolul nr. 1 la Convenția Europeană numai în cazul când dreptul social respectiv este dobândit și are o valoare economică. Aplicativ la prezenta cauză, un drept

patrimonial dobândit ar însemna dreptul la pensia ce se află în plată, care deja are o valoare economică și astfel constituie un drept de proprietate al persoanei. În acest sens, Curtea Constituțională susține aprecierea autorităților dată drepturilor diminuate prin normele contestate ca drepturi potențiale sau aleatorii.

Coroborând prevederile enunțate, la materialul probator administrat în speță se constată a fi corecte mențiunile primei instanțe că odată ce Ivașciuc Antonina a dobândit anterior dreptul la determinarea cuantumului pensiei sale în dependență de salariul procurorului în exercițiu, drept dobândit în temeiul legislației în vigoare la data acordării acestuia – 09 august 2008, diminuarea drepturilor aplicată prin dispozițiile Legii nr. 56 din 09 iunie 2011 pentru modificarea și completarea unor acte legislative, ca drepturi potențiale sau aleatorii se referă doar la viitorii procurori cu drept de pensionare și nu produce efecte asupra drepturilor reclamantei, concluzie confirmată prin cadrul legal citat și în raport cu concluziile Curții Constituționale.

Așa fiind, abrogarea normelor pertinente referitoare la modalitatea de determinare a pensiei recurente pentru vechime în muncă, realizată ulterior dobândirii de către aceasta a dreptului dat, nu produce efecte în raport cu recurenta, astfel încât dispozițiile invocate ale art. 462 al Legii nr. 156 din 14 octombrie 1998 se referă exclusiv la drepturile procurorilor pensionați ulterior adoptării normelor respective, or Ivașciuc Antonina a obținut dreptul la pensie anterior, începând cu 09 august 2008.

Prin urmare, prima instanță corect a conchis despre necesitatea recalculării pensiei recurente ținând cont de majorarea salariului procurorului, Casa Națională de Asigurări Sociale fiind obligată de a efectua recalcularea în cazul majorării generale a salariului procurorului în exercițiu.

Sintetizând cele reliefate supra, instanța de recurs constată justetea concluziei primei instanțe de a admite acțiunea depusă de Ivașciuc Antonina și a anula refuzul Casei Naționale de Asigurări Sociale nr. I-1360/21 din 28 iulie 2021, a obliga Casa Națională de Asigurări Sociale de a recalcula și achita reclamantei Ivașciuc Antonina pensia pentru vechime în muncă, reieșind din salariul mediu lunar al procurorului în exercițiul funcției de adjunct al Procurorului-șef al Procuraturii raionului Edineț, începând cu data de 01 decembrie 2018, cu achitarea diferenței pensiei pentru vechimea în muncă începând cu data de 01 decembrie 2018, ținând cont de majorarea generală a salariului procurorului în funcție.

Față de cele ce preced, având în vedere faptul că hotărârea primei instanțe este legală și întemeiată, iar decizia instanței de apel a fost emisă cu interpretarea eronată a legii, Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție, ajunge la concluzia de a admite recursul, de a casa integral decizia din 06 septembrie 2022 a Curții de Apel Chișinău și de a menține hotărârea din 24 ianuarie 2022 a Judecătoriei Chișinău, sediul Rîșcani.

În conformitate cu art. 248 alin. (1) lit. c), art. 248 alin. (2) din Codul administrativ, Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție

d e c i d e :

Se admite recursul depus de Ivașciuc Antonina.

Se casează integral decizia din 06 septembrie 2022 a Curții de Apel Chișinău și se menține hotărârea din 24 ianuarie 2022 a Judecătoriei Chișinău, sediul Rîșcani, în

cauza de contencios administrativ, la cererea de chemare în judecată depusă de Ivașciuc Antonina împotriva Casei Naționale de Asigurări Sociale cu privire la anularea răspunsului nr. I-1360/21 din 28 iulie 2020; obligarea recalculării și achitării pensiei pentru vechime în muncă, reieșind din salariul mediu lunar al procurorului în exercițiul funcției de adjunct al Procurorului-șef al Procuraturii raionului Edineț, calculată începând cu data de 01 decembrie 2018; obligarea achitării diferenței pensiei pentru vechimea în muncă începând cu data de 01 decembrie 2018, ținând cont de majorarea generală a salariului procurorului în funcție.

Decizia este irevocabilă.

Președinte, judecător

Tamara Chișca-Doneva

Judecători

Mariana Pitic

Ion Malanciuc

Oxana Parfeni

Aliona Miron